

PAS

Zonder wilskracht gaat het niet

CASUS

DIAGNOSE

Een 38-jarige man met een catastrofaal antifosfolipiden syndroom (APS-syndroom). Dat is een zeer zeldzame erfelijk bepaalde stofwisselingsstoornis. Door deze stoornis ontstaan er spontaan stollingen in het bloed, die de bloedvaten kunnen afsluiten. In het ergste geval kan dat leiden tot amputatie van de ledematen.

KORTE MEDISCHE ANAMNESE

Cliënt is een gezonde jonge man. In de zomer van 2007 kwam het APS-syndroom plotseling en in een ernstige vorm tot expressie, mogelijk als gevolg van een onbeduidende infectie. Vanwege de daardoor optredende afsluiting van onder meer de slagaderen moest zijn linkerbeen geamputeerd worden. Het rechterbeen kon behouden blijven doordat de arts tijdig een trombolytische behandeling wist in te zetten. Daarbij werden de bloedstolsels opgelost met trombolytica. De ziekte is nu onderdrukt, maar cliënt moet zijn verdere leven orale antistollingsmedicatie (sintrom) blijven gebruiken.

Door de aandoening heeft cliënt gevoelsproblemen in de extremiteiten en is er in het rechterbeen sprake van spieruitval, vooral bij de voetheffers en de kuiten. De voet is daardoor verlamd en hangt omlaag (klapvoet of dropvoet).

In de voet zijn de korte en lange teenbuiers nog wel actief, maar de teenstrek-

© FOTO: ROB NELISSE

>>> 2

PASMATENDAG 2008

Iedere twee jaar vindt de PASmatendag plaats, dit jaar voor de vierde maal. Eigenlijk moeten we spreken over PASmatendagen, want het evenement duurt twee dagen. Dit keer was dat op 18 en 19 januari in Hoenderloo. 110 orthopedisch schoentechnici, podotherapeuten en pedicuren van de vijf leden van PAS waren aanwezig. Doel van de PASmatendag is deskundigheidsbevordering van de eigen medewerkers. Dit jaar stond het klantgericht handelen in de paskamer centraal.

De eerste dag waren er diverse lezingen waarin nut en noodzaak van klantgerichtheid en multidisciplinair werken vanuit verschillende perspectieven werd belicht. Een externe trainer gaf een aanvulling op deze lezingen door in te gaan op het aspect commercie in de paskamer.

Op de tweede dag gingen wederom 'de handen uit de mouwen' om in workshops aan de slag te gaan met de onderwerpen 'Inzicht in gedrag', 'Communicatie', 'Non-

verbale communicatie' en 'Omgaan met weerstanden'.

Het waren weer twee geslaagde dagen met veel positieve reacties vanuit de deelnemers. 2010 wordt een bijzonder jaar, namelijk het lustrumjaar! De PASmatendagen worden dan alweer voor de vijfde keer georganiseerd.

Binnen de PR-commissie van de Federatie PAS wordt er al gebrainstormd over de invulling hiervan.

Behandelend arts

Frits Lem, revalidatiearts
Sint Maartenskliniek, Nijmegen

Behandelend podotherapeut

Neeltje Bongers
POM, Nijmegen

Behandelend schoentechnicus

Gerko Timmer
POM, Nijmegen

kers niet meer. De tenen van de rechtervoet staan daardoor in klauwstand.

COMPLICATIES

Niet het gehele rechterbeen kon behouden blijven. Het topje van de grote rechterteen is zodanig aangetast door de aandoening, dat het necrotisch is geworden en spontaan zal loslaten.

THERAPIE

Fysiotherapeuten van de Sint Maartenskliniek, de kliniek in Nijmegen waar cliënt revalideert, begeleiden hem tweemaal tot driemaal per dag met een aangepaste sta- en looptraining. Deze heeft onder meer tot doel cliënt vertrouwd te maken en te leren lopen met de prothese die hij voor zijn geamputeerde linkerbeen heeft gekregen. In eerste instantie oefent cliënt met een voorlopige prothese. Hij staat ondertussen op de wachtlijst voor een C-LEG, een high tech prothese waarmee de natuurlijke loop-

beweging van cliënt optimaal kan worden nagebootst.

KORTE SCHOENTECHNISCHE ANAMNESE

Voor de rechervoet wordt in eerste instantie een voorlopige orthopedische schoen aangevraagd (VLOS). Deze heeft tot doel om de kwetsbare tenen en voet en dan vooral de necrotische grote teen te beschermen, cliënt weer snel op de been te brengen en de uitval van de voetheffers te compenseren. Zonder aangepast schoeisel kan cliënt niet revalideren. En hoe eerder de revalidatie begint, hoe beter de prognose is op herstel. Zodra cliënt kan beschikken over de C-LEG prothese, zal de schoentechnicus definitieve orthopedische schoenen voor hem vervaardigen.

De behandelaars kiezen als aanvullende voorziening voor een flexkoker. Deze heeft eveneens tot doel om de uitval van de voetheffers te compenseren. Met de koker creëert de schoentechnicus een

© FOTO: ROB NELISSE

OBSERVATIE FRITS LEM:

“Dit is een indrukwekkende casus. Ons einddoel is dat cliënt met een C-LEG prothese, een high tech bovenbeenprothese, in en rondom zijn woning kleine stukjes kan lopen. Voor de langere afstanden zal hij de rolstoel moeten gebruiken.”

“Lopen met een bovenbeenprothese is erg vermoeiend. Dat komt doordat je de prothese alleen indirect voelt, via de stomp. Het is iets externs. Om de prothese meer te ervaren als iets dat tot het lichaam behoort, is motorische re-educatie nodig. Mensen moeten ermee leren lopen. Wij zeggen altijd: geen prothese zonder looptraining.”

“Cliënten denken soms: ik trek een prothese aan en ik ben klaar. Zo is het helaas niet. Het is daarom heel goed dat de schoentechnicus de VLOS-schoen in korte tijd gemaakt heeft, want zonder aangepast schoeisel kan cliënt niet revalideren. En hoe eerder de revalidatie begint, hoe beter de prognose is op herstel.”

© FOTO: ROB NELISSE

kunstmatische voetheffing, die tevens de verzwakte kuitspieren ondersteunt. De podotherapeut maakt voor de klauwtenen een orthese. Klauwtenen hebben de neiging om op te trekken. De orthese zorgt ervoor dat de tenen gestrekt blijven.

SCHOENTECHNISCHE OPLOSSING

De VLOS is achttien centimeter hoog, met een stevig contrefort voor verdere stabiliteit. De voorlopige schoen is gemaakt van vilt. Daarmee kan cliënt zich bij regen weliswaar niet buitenshuis voortbewegen, want het vocht van de buitenlucht trekt dan in de schoen, maar hij kan er wel mee revalideren in de kliniek.

De schoen is gemaakt van lichtgewicht materiaal. Door de uitval van de voetheffers kost het cliënt immers extra kracht en inspanning om gewicht met zich mee te dragen.

De flexkoker bevat een stalen veer en

wordt met twee stukken velcro om het onderbeen gesloten, ter hoogte van de kuit en om de wreef. Er is tevens een vertraagde kunstmatige afwijking aangebracht. Deze zorgt voor een gecontroleerde afwijking van de voet. Daardoor wordt de necrotische grote teen niet onnodig belast en wordt verdere wondvorming in de voet voorkomen. Rond de tenen heeft de podotherapeut een silicone teenorthese aangebracht. Cliënt bevestigt eerst de flexkoker rond zijn onderbenen voordat hij de schoen instapt. De VLOS heeft daarom een ruim inschot. Cliënt kan daarmee relatief eenvoudig in de schoen stappen.

HET RESULTAAT

Cliënt is tevreden met de VLOS. Deze maakt het hem mogelijk om deel te nemen aan de revalidatietrainingen en beperkt mobiel te zijn op één been.

MODEL

- Vetermodel, met haakjes aan de bovenzijde

BIJZONDERHEDEN

- Lichtgewicht
- Ruim inschot

VOORZIENINGEN

- Flexkoker
- Kunstmatige afwijking

© FOTO'S: ROB NELISSE

OBSERVATIE NEELTJE BONGERS:

"Tenen staan normaal gesproken recht en plat op de grond. Bij klauwtenen daarentegen is het alsof de tenen in de grond willen grijpen. De drukverdeling onder de voet kan daardoor veranderen of de voet kan daardoor anders gaan bewegen. We besloten daarom tot een silicone orthese, om de stand van de tenen meer te normaliseren. Onder de tweede, derde en vierde teen heb ik een balkje aangebracht. Tussen de eerste en tweede teen en de vierde en vijfde teen heb ik lipjes aangebracht, waardoor de orthese goed aan de tenen blijft zitten."

"Ik maak vaker ortheses, vooral bij cliënten met klauwtenen of hamertenen of bij cliënten met een hallux valgus of met likdoorns tussen de tenen. Diverse standsafwijkingen kunnen daarbij worden gecorrigeerd. Uiteraard moet men eerst uitzoeken of de betreffende standsafwijking met de orthese gereduceerd kan worden. Ik ben blij dat de orthese bij cliënt goed zit. De tenen klauwen minder. Hij is er heel tevreden over."

© FOTO: ROB NELISSE

OBSERVATIE GERKO TIMMER:

"Het mooie aan deze casus is dat deze cliënt heel positief in het leven staat. Hij heeft een dramatische tijd achter de rug, maar hij wil nu weer volop van het leven genieten. Hij werkte voorheen in een magazijn en wil ook dat weer oppakken. Ik vind het prachtig als iemand liggend binnenkomt - dat was hier letterlijk het geval - en vervolgens weer zo positief weggaat. Dat is pure wilskracht. Die zie ik overigens bij acht van de tien cliënten. Pas geleden zei een oudere cliënte tegen me 'ik ga hier weer lopend de deur uit', en dat gebeurde vervolgens ook. Dat doorzettingsvermogen wordt mede gestimuleerd door de deskundigheid en de positieve aanpak van alle behandelaars in de revalidatiekliniek, waarvan ook de POM een onderdeel is. Cliënten voelen dat perfect aan. Ze gaan niet bij de pakken neerzitten, maar gaan keihard aan de slag. Daar geniet ik van."

MOS-PROJECT

In het kader van het onderzoeksproject Monitor orthopedisch schoeisel (MOS) is aan alle cliënten van Penders Voetzorg, die voor het eerst orthopedisch A-schoeisel kregen, een korte vragenlijst uitgereikt. Het doel van deze vragenlijst is het meten van de bruikbaarheid en de ervaren kwaliteit van het orthopedisch schoeisel.

In totaal zijn er twee vragenlijsten verstuurd. De eerste (fase I) bij de start van het aanmeetproces en de tweede (fase II) drie maanden na aflevering van de orthopedische schoenen.

De eerste fase van het onderzoek is inmiddels succesvol afgesloten. De tweede fase zal medio 2008 worden afgerond.

Het project MOS wordt uitgevoerd door het Centrum voor revalidatie van het Universitair medisch centrum Groningen (UMCG), in samenwerking met Roessingh research and development Enschede (RRD) en tien orthopedisch schoentechnische bedrijven. Deelname aan het project is voor de cliënt vrijwillig en niet belastend. De Medisch ethische toetsingscommissie van het UMCG heeft ingestemd met dit onderzoek.

NORDIC WALKING VOOR DIABETICI

Deze maand is een diabetesprekeuur gestart in het Maxima medisch centrum te Eindhoven, op initiatief van de diabetes werkgroep in dat ziekenhuis. Doel is de patiënten met diabetes beter te begeleiden op diverse gebieden, dus ook op het gebied van (preventieve) voetzorg. Het spreekuur is multidisciplinair. Er werken bijvoorbeeld een diëtist en een podotherapeut aan mee. Naast natuur-

lijk de diabetes verpleegkundige, diverse medische specialisten en een orthopedisch schoentechnicus van Buchrnhornen.

Echt bijzonder aan dit spreekuur is de follow-up in de vorm van Nordic Walking onder leiding van een Nordic-Walkinginstructeur. Deze instructeur - ook van Buchrnhornen - is erop gericht om patiënten op een verantwoorde wijze meer te laten bewegen.

IMPLEMENTATIE MICROSOFT DYNAMICS NAVISION

Met de investering in Microsoft Dynamics Navision zet Penders Voetzorg een belangrijke stap naar verdere professionalisering van haar bedrijfsvoering. Navision is een wereldwijd gebruikt softwarepakket dat alle bedrijfsprocessen aan elkaar knoopt en ervoor zorgt dat er een integraal klantbeeld ontstaat. Hierdoor zijn ze nog beter in staat de klanten van dienst te zijn met hun producten en diensten. Penders Voetzorg realiseert dit project in samenwerking met Abecon Informatiesystemen in Huizen, Microsoft Partner voor Dynamics Navision. Begin april zal het nieuwe systeem de lucht in gaan en het merendeel van de bestaande softwarepakketten gaan vervangen.

ORTHOPÄDIE + REHA-TECHNIK

Van 21 tot en met 24 mei vindt in Leipzig de twejaarlijkse Internationale vakbeurs en wereldcongres plaats over orthopedie en revalidatietechniek. Verschillende leden van Federatie PAS zullen daar aanwezig zijn, al dan niet in gezelschap van medisch specialisten uit het eigen relatienetwerk. Orthopädie + Reha-technik is een combinatie van vernieuwingen op het gebied van ortho-

pedische techniek en nieuwe producten en uitwisseling van informatie tussen specialisten op dit gebied uit de hele wereld. De laatste dag is het evenement toegankelijk voor patiënten en hun familie. Voor de derde keer is er namelijk een publieke tentoonstelling met adviescentra en een gevarieerd promotieprogramma.

VERBOUWING VESTIGING LEIDEN

De eerste fase van de verbouwing van de Hanssen vestiging in Leiden is achter de rug. Dit betekent dat de totale oppervlakte is toegewomen met ongeveer 150 vierkante meter. Uiteindelijk zal in de extra ruimte de werkplaats, het magazijn en een personeelsruimte worden gesitueerd, maar op dit moment is er een tijdelijke wachtkamer, receptie en paskamer. De bestaande ruimtes worden nu onder handen genomen. Dat moet resulteren in een ruime en lichte klantenruimte met receptie en twee grote paskamers met veel privacy en in iedere paskamer een gipskuil.

WIJZIGINGEN GROENE HART ZIEKENHUIS

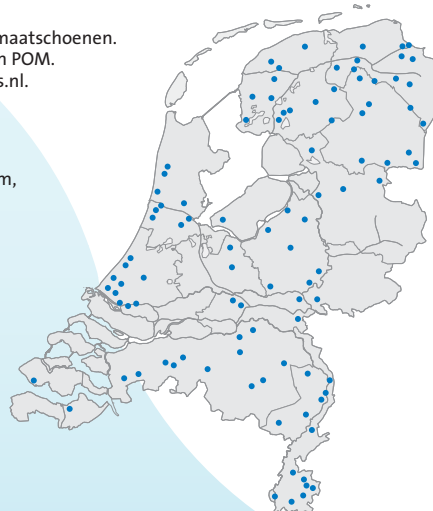
Op de poli reumatologie van het Groene hart ziekenhuis in Gouda gaat het een en ander veranderen. Mw Drs J.M. de Jonge-Bok gaat met pensioen en zal worden opgevolgd door een drietal jonge artsen. De formatie reumatologen wordt daarmee verdubbeld. Hanssen Footcare houdt in het Groene hart ziekenhuis drie maal per week een zelfstandig spreekuur. Het is nog onduidelijk of de uitbreiding reumatologie ook een uitbreiding van het aantal spreekuren noodzakelijk maakt. Na de verbouwing zullen de drie artsen een rondleiding krijgen in de vestiging Leiden.

FEDERATIE PAS

PAS is een stichting van samenwerkende producenten van orthopedische maatschoenen. De leden van PAS zijn: Buchrnhornen, Hanssen, OIM Orthopedie, Penders en POM. Voor informatie, vragen of suggesties kunt u terecht op www.federatie-pas.nl. U kunt ook een email sturen naar info@federatie-pas.nl

TE VINDEN IN:

Alkmaar, Almere, Amersfoort, Amsterdam, Apeldoorn, Appingedam, Arnhem, Assen, Baarn, Bedum, Beetsterzwaag, Beilen, Bergen op Zoom, Bocholtz, Bolsward, Boxmeer, Boxtel, Breda, Brunssum, Capelle a/d IJssel, Coevorden, Culemborg, Delft, Delfzijl, Den Haag, Dieren, Doetinchem, Dokkum, Dordrecht, Driehuis, Ede, Eindhoven, Elburg, Emmen, Ettenleur, Gouda, Groningen, Gulpen, Haarlem, Hardenberg, Harderwijk, Haren, Heemskerk, Heemstede, Heerde, Heerenveen, Heerlen, Heiloo, Helmond, 's Hertogenbosch, Heythuysen, Hoensbroek, Hoofddorp, Hogeveen, Joure, Kerkrade, Koudum, Landgraaf, Leeuwarden, Leiden, Maastricht, Meppel, Naaldwijk, Nieuwolda, Nijmegen, Noordwijk, Ommen, Oosterwolde, Opende, Oss, Roermond, Roosendaal, Rotterdam, Sassenheim, Sittard, Sneek, Stadskanaal, Steenwijk, Stiens, St. Nicolaasga, Tegelen, Ter Apel, Terneuzen, Teteringen, Tiel, Tilburg, Veendam, Velp, Velsbroek, Venlo, Venray, Vlaardingen, Vlissingen, Wagenborgen, Weert, Weiteveen, Winschoten, Winsum, Zaandam, Zevenaar, Zoetermeer, Zuidhorn, Zuidlaren, Zwolle

PRODUCTIE Sj-tekst

REDACTIE
Frank van de Loo, Buchrnhornen
Léon Hahn, Hanssen Footcare
Tiny Smit, OIM Orthopedie
Rianne Cortenbach, Penders
Dirk Ruitensbeek, POM

REDACTIEADRES
Sj-tekst
Swammerdamstraat 51
1091 RR Amsterdam

VORMGEVING
Studio René Bakker, Amsterdam
Rob Nelisse, fotografie

SLUITINGSDATUM
PAS-info 2-2008, mei 2008

Overname van artikelen alleen na schriftelijke toestemming van de redactie.

BUCHRNHORNEN
Lopen zonder zorgen

HANSSEN
FOOTCARE
Omdat je graag vooruit wilt

oim
orthopedie

Penders Voetzorg
Beweeg je vrij

POM
Verstaaft de beweging